

semb toit, et mõni tõbi siin tööstviisi müllav, kui muial, nink tööst arstimise viisi tarvitap, nink ka sääratid töpe siin ilmuwa, mes muial sugugi ei ole näta. Meie nimitame ennege seda esäralikut silmas põdemist, mes talurahwas fördapõdemises kutsup nink mes enambaste neide sean leütas, sel madala wesiitse soomaa omma, kea waesuse nink roojusen elawa nink kelle päraast Tartust kats ajastaiga aiga noore arsti väljasaadeti, seda haigust läbikaema nink tema pohja pärrandudma. Ka meie mererannan leütas sagede üts farnatöbi, mes mõne pranžuse-töbes arwawa, ent mes temaga ütte ei tule nink roholt tööst arstimise viisi tarvitap. Kui meil suvi wihamane om, sis sunnitap rüga palju soehambid (saksa keele Mutterkorn) nink kui neid liigvalju leiswateri seka saap nink inemise sääraast leiba fööwa, sis nemha nakawa krampi nink mädapaishi põdema. Et talurahwas meie maal enambaste teri fööwa nink lihha ennege suuril pühil lawiale saap, sis kuultas neid sagede kõtu tännitarvat nink esäralikult neid, kea ränka tööd peawa tegema, ühtepuhku päätoiduse päraast muren omma nink liijalt viina pruuksa. Meie pool sunnip sagedamb kui muial, et inemise äraheitimise päraast haiges jääva; ent loota om, et se wiga nakap kauma, kui tundmisse walgu rumaluse pimedust aigumööda ärawäärap. Mehel peas häbi olema ütelda, et tema äraheitimise rohut otsip, fest kes äraheidip, sel ei ole ni palju mõdistust, et ta sedamaid äratunnenp, mes üts ast om, ei ka seda õiget jumalapeljust, se tiisip, et inemine liigin vaigun Jumala hoole al saisap nink ilma Jumala tahtmiseta temale mida ei wõi sündida. Hengetõbe, mes meie maal liigeenambaste etetulewa, omma: tahtmisse nõrkus, katsitemõtlemine nink äbaust; kes seda salgap, annap seelabi tutu, et ta eßi neid wiga põdep. Tõpe om sis meie sean

enamb kui palju nink meil om hädaste tubli mehi waja, kea oma nõrowuga api rühkwa, kui meie põeme, kea meid rutu jälle terwuse manu saatva ehk emete weiditse meie walu fergitawa.

Zo ammust ajast om ka siin meie maal nõuwu peetu töbitsite abi saatia; ent fest ei ole meie talurahwale veel palju tulus tulnu. Gest awalik om, et se palju ei avita, kui többine nelikümmed ja mõnikord kuuskümmed wersta peap teed käuma, enne kui ta arsti manu saap, et tema teda läbilaep nink rohtu üleskirjutav, mes opteli päält peap toodama. Om se äratalliteiu, sis lät többine jälle kodu tagasi nink wõtap oma rohtu üten. Ent kui kawwa se rohi etelööp? Nink mes se rohi wõdip arvitada, kui töbi vast rassembas lät ehk üts tööne wiga veel manutulep, mes rohuga ütte ei sunni? Kas ta tööst förda jälle seda pika teed peap käuma, nink jälle ilmašjanda, ni kui edimästördä? Nink kui ta sel wõsil abi ei ole saanu, es ta sis ei pea nurisema nink orstile ehk apteekrile sūüs pandma, mes sugugi neide sünd ei olle? Se om se sünd, et töbitsel kordun arsti ei ole, ke teda egapäiw wõdip näta nink tema eest hoolt kanda, sedamööda kuis töbi tarvitap. Pilalisen töben ei oleke veel ni rasse, et arst ligi ei ole; ent kui inemine älitsekt haiges jääv, oma põllu ehk maja tö man üts önnetus talle joshup nink tema seepäraast elueas hädalises jääp ehk ka hauda peap minema, et mite sedamaid abi es ole leüda, se om kül üts puudus, kelle päraast inemine peap Jumalat pallemata, et ta armu heidas waese talurahwa päälle. Kui mitu naist omma jo seelabi lotsewoodin äralöpnu ehk hädalises jäänu, et arst ligi es ole, kui johu, et mahasaamise man mida sündi, mes ämmal seeni ajani veel teedmata oli! Gest et maal arsti ei ole, sis tükwa mõne inemise kasupüldmisse päraast, esäralikult wana elatanu mehe